

60. narozeniny Borise Novotného

PhDr. Boris Novotný, CSc., vědecký pracovník Archeologického ústavu ČSAV se narodil 8. září 1922 v Brně, v rodině profesora historie. Zde je třeba spatřovat prvotní podnět intenzivního zájmu o minulost naší vlasti a národa, který později vyústil v celoživotní povolání. Nacistická okupace však dočasně znemožnila pokračovat po maturitě ve studiích. Po několikaletém intermezzu počínajícím totálním nasazením v Norsku, účastí v odboji a ilegálním odchodem do Švédska, vrátil se Boris Novotný do vlasti. Na Brněnské univerzitě poslouchal u profesorů E. Šimka a Fr. Kalouska prehistorii, která se stala vedle dějin umění jeho druhým studijním oborem.

Pracovníkem Archeologického ústavu ČSAV v Brně se stal roku 1952. Tehdy se zaměřil na terénní výzkum tzv. břetislavských hradisek na Moravě, a to v širokých sídlištněhistorických souvislostech. Bezpochyby se jednalo o programové navázání na studium doby velkomoravské a jejího vyznívání v 11. a 12. století, ve smyslu velkorysé výzkumové koncepce AÚ ČSAV v Brně, směřované především na poznání počátků a vývoje slovanského osídlení naší vlasti. Archeologické průzkumy, které prováděl ve Strachotíně, na Rokytně

u Mor. Krumlova, u Sudoměřic, na Pohansku u Nejdku, ve Spytihněvi, na Hradci u Opavy, jakož i následné zhodnocení jejich přínosu, to vše vrhlo nové světlo na úsek moravských dějin vymezený léty zániku Velké Moravy a konce údělnického systému. V této souvislosti zaměřil poprvé zájem archeologické vědy na vývoj raněfeudálních center na Moravě a zejména pak na problematiku Olomouce, Brna a Znojma. V případě Olomouce jako první vyslovil vědecky podloženou domněnku, že je třeba velkomoravské centrum kraje hledat na některém z vrcholů Olomouckého kopce a nikoliv na místě blízkého kláštera Hradiska. Jeho názor byl po patnácti letech rozhodujícím způsobem podepřen výsledky archeologického výzkumu, který na olomouckém Předhradí provedlo Okresní středisko památkové péče.

Archeologická práce na území těchto nejstarších moravských měst logicky vyústila v průkopnický průzkum historických městských jader. Byť měly všechny akce záchranný charakter, vytvořily příznivou atmosféru pro účinnou argumentaci ve prospěch plánování předstihových archeologických výzkumů, tak jak jsou prováděny nyní např. v Olomouci, Uherském Hradišti aj. Z hlediska odborného přinesly všechny B. Novotným řízené odkryvy závažné doklady umožňující nový pohled na řadu neobjasněných problémů vzniku a vývoje moravských měst. Záchranné výzkumy AÚ ČSAV byly zaměřeny především na brněnskou sídelní aglomeraci (první rozsáhlý soubor nálezů ze 16. století publikoval B. Novotný v roce 1959), avšak stranou zájmu nezůstala ani některá jiná města (např. Mikulov, Znojmo a naposledy i Jihlava).

Jubilantovo jméno je nerozlučně spjato se samotnými počátky historické archeologie na Moravě a zejména pak s uplatňováním této vědní disciplíny v Archeologickém ústavu v Brně. Šedesátka zastihuje Borise Novotného uprostřed pilné práce na syntéze završující jeho třicetileté působení na vědeckém poli. K tomu přejeme jménem všech kolegů dobré zdraví a další odborné úspěchy.

Pavel Michna